

Öğretmenlik Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Mesleki Tutumlarına Etkisinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması¹

Comparison of the Teaching Practice Effect on Teaching Professional Attitude of the Teacher Candidates According to Gender

Oğuzhan DALKIRAN²

Cem Sinan ASLAN³

Başvuru Tarihi: 21.11.2016

Yayına Kabul Tarihi: 12.12. 2016

DOI: 10.21764/efd.28958

Özet: Çalışmanın amacı; öğretmenlik uygulamasını tamamlayan öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmaktır. Çalışmaya, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 24 kadın, 25 erkek olmak üzere toplam 49 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Çetin (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin tutum farklılıkları, ölçekten elde edilen toplam puanlara göre ve sevgi, değer, uyum alt boyut puanlarına göre belirlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistiksel analizler, grupların tutum puanlarının karşılaştırılmasında ise “independent sample-t testi” kullanılmıştır. Yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Verilerden elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adaylarının uygulama öncesinde mesleki tutum toplam puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermezken, uygulama sonrasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Değer alt boyutunda kadınların ($t = 3,06$; $p = 0,004$) uygulama sonrası tutumlarında erkeklere göre anlamlı bir artış, uyum alt boyutunda ise erkeklerin ($t = -2,78$; $p = 0,008$) uygulama sonrası tutumlarında kadınlara göre anlamlı bir artış belirlenmiştir. Sonuç olarak; öğretmenlik uygulaması sonrasında, öğretmen adaylarının mesleki tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığı söylenebilir.

Abstract: The purpose of the study is to compare the teacher professional attitude of teacher candidates have completed teaching practice, according to gender. In this study, 24 women and 25 men in a total of 49 students participated attending to physical education and sports teaching department. "Teacher Professional Attitude Scale" was used developed by Çetin (2006) as the data collection tools. The differences of students' attitudes was determined according to the total score and "the like, harmony, value" subscales scores obtained from the scale. To analyze the data was used descriptive statistical analysis, and also the "independent sample t-test" was used for comparing the attitude of groups. The alpha was accepted as 0,05. The results obtained from the data indicated that; while teacher professional attitude of candidates' total scores did not differ significantly prior to the practice, there was a significant difference after practice according to gender. After the practice, women had significantly high score ($t= 3,06$; $p=0,004$) than men at the point of "the value attitude" subscale. Moreover, men had significantly high score ($t= -2,78$; $p=0,008$) than women at the point of "the harmony attitude" subscale. As a result; after teaching practice, it can be said that the teacher candidates' professional attitudes differ according to gender.

Anahtar Kelimeler: *Beden Eğitimi, Öğretmenlik Uygulaması, Mesleki Tutum, Cinsiyet*

Keywords: *Physical Education, Teaching Practice, Teacher Professional Attitude, Gender*

Giriş

Öğretmenlik bölümlerinin lisans programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen adayı öğrencilerin öğrenim süreçlerinde, gerçek ortamda uygulama fırsatı buldukları meslekle ilgili en önemli deneyimi sağlamaktadır. Bu sürecin doğru ve faydalı yürütülebilmesinde gerek okul ortamında rehberlik yapan uygulama öğretmeninin gerekse lisans programında adaylara danışmanlık yapan öğretim elemanının önemi büyüktür. Göz ardı edilmemesi gereken bir diğer nokta ise; öğretmenlik uygulaması dersine ön hazırlık niteliğinde olan okul deneyimi dersidir. Okul deneyimi dersi uygulama esaslarının öğretmenlik

¹ 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde (1-4 Kasım 2016) poster bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd.Doç.Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, odalkiran@mehmetakif.edu.tr

³ Yrd.Doç.Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, csaslan@mehmetakif.edu.tr

alanlarına özgü hazırlanıp uygulatılması bir sonraki aşama olan öğretmenlik uygulaması için büyük önem taşımaktadır.

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri; öğretmen adaylarının öğrenimleri süresince öğretmenlik mesleğine yönelik almış oldukları kuramsal derslerin ışığında meslekle ilgili bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu dersler sayesinde öğretmen yetiştirme programlarında uygulamaya ayrılan zaman önemli ölçüde artırılmakta ve öğretmen adaylarının gerçek ortamlarda öğretmenlik deneyimi yaşamalarına fırsat sağlanmaktadır (YÖK, 2007).

Eğitim sisteminin öğelerinden biri olan öğretmenlik mesleğinde nitelik özellikle önemlidir. Genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi öğretmende bulunması gereken nitelikler olmakla birlikte öğretmenin ilgisi, isteği ve mesleğine karşı tutumları da önemlidir (Semerci ve Semerci, 2004). Öğretmenlik mesleği ile ilgili önemli bir unsur olan tutum; bireyin çevresindeki herhangi bir olaya, olguya ya da kendine karşı oluşturduğu geçmiş deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak, zihinsel, duygusal ve davranışsal bir ön eğilimdir (İnceoğlu, 2004). Bir bireyin bir nesne ya da uyarana karşı tutumunun ne olduğunun bilinmesi, o uyarana karşı davranışının da ne olacağını tahmin edilmesini sağlayacaktır. Bir nesneye yönelik olumlu tutuma sahip birey, bu nesneye karşı olumlu davranış sergileme eğiliminde olacak, nesneye karşı olumsuz tutum sergileyen bireylerde ise tutum nesnesinden kaçınma, eleştirme, hatta ona zarar verme eğilimi olacaktır (Aydın, 2000).

Tutumların, düşünce ve davranışlara temel oluşturduğu, düşünce ve davranışları yönlendirdiği dikkate alındığında ve bireyin başarıya yönlendirilmesinde olumlu tutum geliştirmenin gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlik uygulaması dersi için özellikle uygulama öğretmenlerinin aday öğretmenlere kazandıracığı yeterlikler ve tecrübelerin temelini bu derse yönelik tutumlarından geçtiği söylenebilir (Canakay, 2006).

Öğretmenler, öğrencilerinin davranışlarında istenen değişimleri gerçekleştirecek kişiler olarak pedagojik bilgi ve becerilerle donatılmalı, alanına ilişkin ilke, kural, kuram, olgu ve kavramları etkili olarak öğretebilecek düzeye getirilmeli ve bir alan uzmanı olmanın ötesinde, öğrencileri tarafından benimsenen, sevilen, gerektiğinde rehber olarak alınabilecek bir meslek elemanı olmalıdır. Çünkü sadece ders anlatmaya yönelik öğretmenliğin, eğitsel açıdan değeri yoktur. Öğretmenlik mesleğine eğitsel bir değer kazandırabilmek için öğretmenlerin, ders anlatmaları ile beraber, öğrenci başarılarına olumlu katkı sağlayacak bilgi, beceri ve tutumlar gibi her tür öğretmen davranışına sahip olması gerekir (Özkan, 2012).

Literatürdeki bazı çalışmalara göre tutum, cinsiyet değişkenine göre farklılaşabilmektedir (Ertem ve Kete, 2015; Aksoy, 2010; Akpınar ve ark. 2006; Kaya ve Büyükkasap, 2005). Buradan hareketle çalışmanın amacı; öğretmenlik uygulamasını tamamlayan öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Öğretmenlik uygulamasını tamamlayan öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmayı amaçlayan bu çalışmada, değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerinin araştırıldığı, sonuçların nicel olarak alınıp somut olarak aktarılabildiği deneysel araştırma modeli kullanılmıştır (Tanrıoğan, 2011).

Çalışma grubu

Çalışmaya, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören, öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında 24 kadın, 25 erkek olmak üzere toplam 49 son sınıf öğrenci katılmıştır.

Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak, Çetin (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin tutum farklılıkları, ölçekten elde edilen toplam puanlara göre ve sevgi, değer, uyum alt boyut puanlarına göre belirlenmiştir. Ölçek, 15 olumsuz, 20 olumlu olmak üzere toplamda 35 maddeden oluşmuştur. Ölçekteki olumlu maddeler “Kuvvetle Katılıyorum” seçeneğinden “Asla Katılmam” seçeneğine doğru 5,4,3,2,1 şeklinde puanlanırken olumsuz maddeler bunun tam tersi bir yol izlenerek “Kuvvetle Katılıyorum” seçeneğinden “Asla Katılmam” seçeneğine doğru 1,2,3,4,5 şeklinde puanlanmıştır.

Veri Toplama Teknikleri

Veri toplama tekniği olarak, zayıf deneysel desen türlerinden tek grup öntest – sontest desen tekniği kullanılmıştır.

Zayıf deneysel desenlerin ortak özelliği; iç geçerliliği tehdit eden faktörlerin kontrol edilmemesi ve seçkisizliğin söz konusu olmamasıdır. Tek grup öntest – sontest desende; deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinde yapılan çalışmayla test edilir. Deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde öntest, sonrasında sontest olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir (Büyüköztürk ve ark. 2009).

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistiksel analizler, grupların ön-son test tutum toplam puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı için ise “independent sample-t testi” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma sahip olmasından dolayı parametrik testler uygulanmıştır. Yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde; 21,35 yaş ortalamasına sahip çalışma grubuna ilişkin sayısal veriler tablolaştırılarak açıklanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Değişkenler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	24	49
	Erkek	25	51
	Toplam	49	100

Veriler incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyet dağılımlarının % 49’unun kadın ve % 51’inin erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Uygulama Öncesi Mesleki Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Uygulama	Boyut	Değişken	n	\bar{x}	S	sd	t	p
Ön-test	Toplam puan	Kadın	24	108,17	10,42	47	1,43	.158
		Erkek	25	103,84	10,70			
	Sevgi	Kadın	24	63,46	9,07	47	,78	.440

boyutu	Erkek	25	61,48	8,68			
Değer	Kadın	24	36,75	4,89	47	1,72	.091
boyutu	Erkek	25	34,44	4,48			
Uyum	Kadın	24	7,96	2,10	47	,059	.953
boyutu	Erkek	25	7,92	2,41			

$p > 0,05$

Öğretmen adaylarının uygulama öncesi verileri değerlendirildiğinde, mesleki tutum toplam puanları ve alt boyut puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 3. Uygulama Sonrası Mesleki Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Uygulama	Boyut	Değişken	n	\bar{x}	S	sd	t	p
Son-test	Toplam puan	Kadın	24	109,25	4,02	47	1,75	.086
		Erkek	25	105,32	10,25			
	Sevgi boyutu	Kadın	24	65,17	3,61	47	1,38	.175
		Erkek	25	62,80	7,63			
	Değer boyutu	Kadın	24	36,58	3,26	47	3,06	.004*
		Erkek	25	33,00	4,76			
	Uyum boyutu	Kadın	24	7,50	2,38	47	-2,78	.008*
		Erkek	25	9,52	2,68			

* $p < 0,05$

Uygulama sonrası elde edilen veriler incelendiğinde; mesleki tutum toplam puanları ile sevgi alt boyut puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak mesleki tutum değer alt boyutu ve uyum alt boyutu puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{47} = 3,06$, $t_{47} = -2,78$, $p < .05$). Elde edilen veriler değerlendirildiğinde; mesleki tutum değer boyutunda, kadın öğretmen adaylarının ($\bar{x} = 36,58$) erkek öğretmen adaylarına göre ($\bar{x} = 33,00$) uygulama sonrası puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bir diğer sonuç olarak; mesleki tutum uyum boyutunda, erkek öğretmen adaylarının ($\bar{x} = 9,52$) kadın öğretmen adaylarına göre ($\bar{x} = 7,50$) uygulama sonrası puanlarının yükseldiği saptanmıştır.

Tartışma

Verilerden elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adaylarının uygulama öncesinde mesleki tutum toplam puanları ve alt boyut puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermezken, uygulama sonrasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Mesleki tutum değer alt boyutunda kadınların ($\bar{x} = 36,58$) uygulama sonrası tutumlarında erkeklere göre ($\bar{x} = 33,00$) anlamlı bir farklılık, uyum alt boyutunda ise erkeklerin ($\bar{x} = 9,52$) uygulama sonrası tutumlarında kadınlara göre ($\bar{x} = 7,50$) anlamlı bir farklılık oluştuğu belirlenmiştir.

İlgili literatür tarandığında genellikle öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmalara rastlanırken özellikle cinsiyet ve uygulama öncesi ile sonrasını değerlendiren çalışmaya rastlanmamıştır.

Çapa ve Çil (2000) tarafından yapılan ve değer tutum boyutu ile ilişkilendirilebilecek araştırmada; öğretmenlik mesleğini sevmeye ve öğretmenlik mesleğine duyulan saygı boyutunda kadın öğretmen adaylarının daha olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Aynı araştırmada uyum boyutu ile ilişkilendirilebilecek; öğretmenlik mesleğinde kendine güven boyutunda erkek öğretmen adaylarının daha olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Doğan ve Çoban (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçları da kadın öğretmen adaylarının mesleki tutum değer alt boyutunda, erkek adaylara göre daha olumlu bir tutuma sahip olduklarını desteklemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; lisans programlarında yer alan 12 haftalık öğretmenlik uygulaması sürecinin öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını etkilediği saptanmıştır. Buradan hareketle; öğretmenlik uygulaması süreci sonunda, mesleki tutumların, öğretmen adaylarının cinsiyetine göre farklılaştığı söylenebilir.

Okul deneyimi uygulamasında da cinsiyet değişkeninin etkisi araştırılarak öğretmenlik uygulaması ile karşılaştırılabilir. Kadın öğretmen adaylarının uyum boyutu ile erkek öğretmen adaylarının ise değer boyutu ile ilgili tutumlarını olumlu yönde etkileyecek ders kapsamında uygulamalar yapılabilir.

Kaynakça

Akpınar, E. Yıldız, E. Ergin, Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.

Aksoy, M E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197-212.

Aydın, O. (2000). *Davranış bilimlerine giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1027.332.

Büyüköztürk, Ş. Kılıç, E. Akgün, Ö E. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 3. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Canakay, E U. (2006). Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu 26-28 Nisan, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi*, Denizli.

Çapa Y, Çil N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18,69-73.

Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması). *G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.

Doğan, T. Çoban, AE. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 34, Sayı 153.

Ertem, S. Kete, R. (2015). Formasyon öğretmen adaylarının mesleki tutum ve beklentilerinin farklı değişkenlere göre karşılaştırılması. *VII. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler kitabı*, Sakarya, 72-81.

İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, Algı, İletişim*. Ankara, Kesit Tanıtım Ltd. Şti, 19.

Kaya, A. Büyükkasap, E. (2005). Physics student teachers' profiles, attitudes and anxiety toward teaching profession: an Erzurum sample. *Kastamonu Education Journal*, 13 (2), 367-380.

Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik formasyon programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi (SDÜ örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2): 29-48.

Semerci, N., Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1): 137-146.

Tanrıöğen, A. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.

YÖK. (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007) öğretmenin üniversitede yetiştirilmesinin değerlendirilmesi*, Yükseköğretim Kurulu Yayını, Ankara.

Extended Abstract

The teaching practice course, which is included in the undergraduate programs of the teaching departments, provides the most important experience of the profession in which candidates learn opportunities to practice in the real environment during the learning process. Both instructor who is guiding in the school environment and the instructor who advises candidates in the undergraduate program have a great importance at the application of this process. The preparation and enforcement of the school experience class specific to the teaching areas is of great importance for teaching practice, which is the next step. From this point of view, the purpose of the study is to compare the teacher professional attitude of teacher candidates have completed teaching practice, according to gender.

In this study, an experimental research model was used in which the causal relations between variables were searched, and the results were quantitatively taken and transferred in concrete terms. In this study, 24 women and 25 men in a total of 49 students participated attending to physical education and sports teaching department. "Teacher Professional Attitude Scale" was used developed by Çetin (2006) as the data collection tools. The difference of students' attitudes was determined according to the total score and "the like, harmony, value" subscales scores obtained from the scale. The scale consists of 35 items, 15 of which are negative and 20 of which are positive. As the data collection technique, single group pretest - posttest pattern technique was used from weak experimental pattern types. Since the data have normal distribution, parametric tests have been applied. To analyze the data was used descriptive statistical analysis, and also the "independent sample t-test" was used for comparing the attitude of groups. The alpha was accepted as 0,05.

When the data obtained after the application is examined; professional attitude total scores and love subscale scores do not show any significant difference according to gender. However, professional attitude value subscale and harmony subscale scores showed significant differences according to gender ($t_{47} = 3,06$, $t_{47} = -2,78$, $p < .05$). The results obtained from the data indicated that; while teacher professional attitude of candidates' total scores did not differ significantly prior to the practice, there was a significant difference after practice according to gender. After the practice, women had significantly high score ($t = 3,06$; $p = 0,004$) than men at the point of "the value attitude" subscale. Moreover, men had significantly high score ($t = -2,78$; $p = 0,008$) than women at the point of "the harmony attitude" subscale. When the relevant literature was searched, it was found that there were studies to determine the professional attitudes of the candidate teachers, especially the studies about evaluating gender and pre-application and post-work was not found.

As a result; It has been determined that the 12-week teaching practice period in the undergraduate programs affects the professional attitudes of the teacher candidates. Move from here; it can be said that at the end of the teaching practice process, the professional attitudes differ according to the gender of the teacher candidates.

The effect of gender variable in the application of school experience can be compared with teaching practice. The adaptation dimension of the female teacher candidates and the attitudes of the male teacher candidates about the value dimension can be applied within the scope of the course that will affect positively.